

ЖИВОТ НА ВЕЛИКОМ ПЛАТНУ

Никада нисам размишљао о пензији. За глумца она не значи ништа, јер обично ради док не умре. То не може нико да нам забрани. Од чега да се одмарам? Мени бар, глума није тежак физички посао. И даље кубурим с временом. Немам га довољно. Мада, не ради се данас као некада. Сећам се, када је народ срљао у биоскопе, гледали су ме у сваком другом филму. Ма нисам се „скидао” ни с малог екрана. И у цртаном се чуо мој глас. Ћто, излазио сам из фрижидера, а публици нисам досадио. За рођендан сам пожелео само да не будем болестан, како бих још могао себе да дајем, јер осећам да могу.

Година на измаку за живу легенду југословенског филма Велимира – Бату Живојиновића била је у знаку јубилеја. Прославио је 77. рођендан и 55 година рада, а тим поводом Министарство одбране завршава његову монографију. Луксузно издање у кожном повезу садржи фотографије из филмова, анегдоте, сећања сведока из тог времена и документарни филм с најупечатљивијим сценама из Батиних филмова.

Рођен је 5. јуна 1933. у селу Кораћици, под планином Космај. Дебитовао је у свету глуме 1955. у филму „Песма са Кумбаре“, а прославио се у партизанским филмовима шездесетих и седамдесетих година. Мада је сваки филмом пунио биоскопске сале, један га је учинио херојем за сва времена. „Валтер брани Сарајево“ донео му је планетарну популарност. У Кини је и после 38 година један од омиљених глумаца. Његове роле нису биле само велике, већ и разноврсне. С лакоћом је глумио и хероје и зликовце, без проблема прелазио из улоге главног у улогу споредног лика.

Током шездесетих, филмовима попут „Козаре“, за који је награђен у Пули, „Три“, „Операције Београд“ и „Битке на Неретви“ усталичио се као једна од највећих звезда кинематографије бивше Југославије, али зенит популарности достигао је у наредној деценији остварењима која су за тему имала Други светски рат, међу којима је и „Валтер“. У последњој деценији братства и јединства југословенских народа Живојиновић је пародирао своју слику акционог хероја улогама у низу лаких комедија, а после распада Југославије каријеру је преселио на мали екран, где и данас плени непресушном харизмом.

У јутарњим часовима, у ресторану на Врачару, уз продужени еспресо и цигарету – мада је баш тог петка ступио на снагу закон о забрани пушења – Бата кроз осмех поручује да Валтеру ни Чак Норис не може да забрани да ужива у никотину. Весела, боем у души и поета, вели да никада није бројао улоге, а снимио је сијасет филмова. Није скупљао ни награде, критике и слике, а напомиње да не зна ни који му је лик најдражи. Међутим, недавно је, из каприца према онима који наводе да је снимио „само“ 200 филмова, сео и са тешком муком израчунао колико је живота проживео на великом платну – чак 333! У југословенској кинематографији скоро да нема значајног остварења у којем није био главни чинилац, па се с правом може рећи да је његово име синоним за домаћи филм. Никада није одбио, кажу, три ствари: улогу, да га неко части у кафани и жене. Можда то и није тачно, али Бата уз смешак признаје да му не смета.

– Монографија ће бити објављена на четири језика – српском, кинеском, руском и енглеском – каже на почетку разговора за „Одбрану“ бард српског глумишта.

– Посетили су нас недавно Кинези, који су се баш загрејали за монографију, али они би да је штампају само на кинеском. Дао сам им дозволу, тако да ускоро путујем у Кину како би смо се договорили о промоцији. Занимало их је хоћу ли узимати проценат од продаје, али рекао сам да не желим ни динар. Ипак су они моји велики пријатељи. Документарни филм биће колаж сцена из мојих филмова и интервјуа сто значајних људи из мог живота, из целог света. Од филма ће се направити серија од 10 епизода, која ће бити емитована на РТС.

У пензији сте 28 година, мада сте и даље активни пред камерама. Да ли сте ипак замишљали пензионерске дане?

– Никада нисам размишљао о пензији. Тренутно играм у три серије, а у најави су и два филма. Ништа се код мене није променило када је реч о упослености. И даље кубурим с временом. Немам га довољно.

У који би сте филм сместили свој животи?

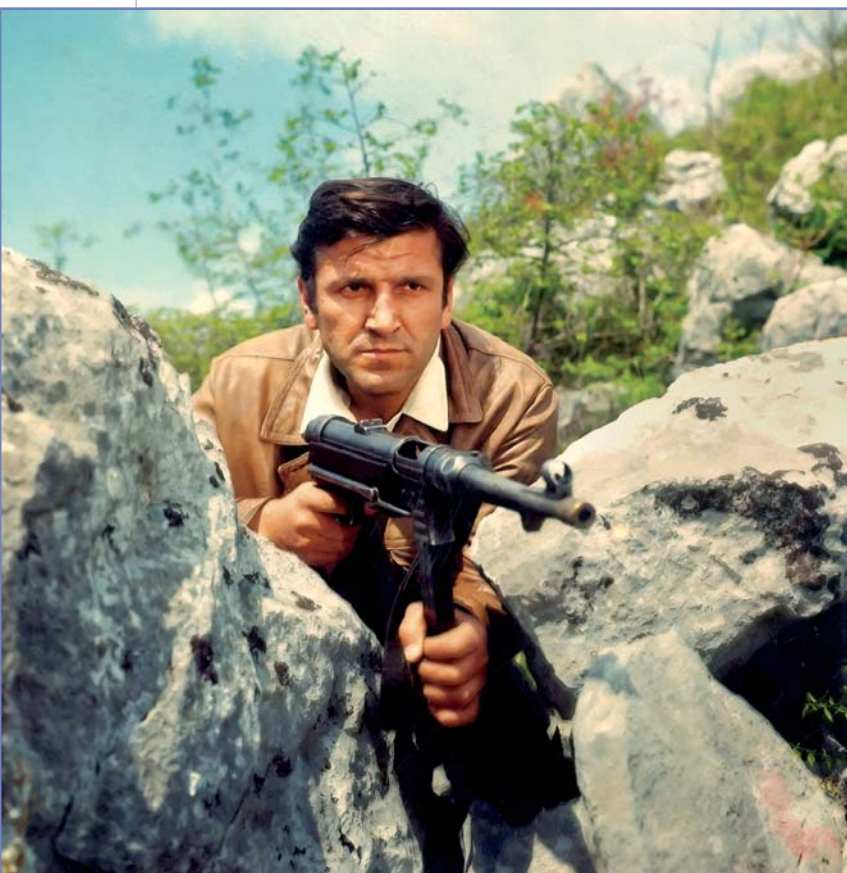
– То су други одабрали уместо мене. Све моје ликове из значајних филмова за југословенску кинематографију публика је поистоветила са мном. Никада се нисам идентификовао с улогом, јер сматрам да све филмове треба третирати на исти начин. Када бих се тражио у 333 лика, колико их је иза мене, био бих зрео за душевну болницу. Многе моје колеге ментално су оболеле спремајући улоге уз помоћ идентификације. Туђа машта им је помутила разум, учинила да се осећају као богови, а „оживели“ су, заправо, текст с папира. Прилагођавао сам се ономе што пише у сценарију и давао сам максимум. Дешавало се да моји филмови постигну велику славу у свету, па да ме називају по именима њихових јунака. Ја нисам Валтер, иако многи то не желе да прихвате, већ Бата Живојиновић.

Вучеће ли са собом своје јунаке и где данас „живи“ Валтер? Од кога би нас данас бранио?

– Од нас самих. Сведоци смо да нема државе на свету у којој нема побуна. То су мали ратови којима, као у уређеној земљи попут наше, не можеш да се супротставиш, јер мораш да поштујеш слободу онога који је изашао на улицу да демонстрира. Замислите какав је то парадокс да вас спречавају да на време стигнете на посао управо они који протестују зато што им држава не дозвољава да оду у пензију. Сви се слажемо да су у праву што штрајкују, мада смо свесни да не постоје материјалне могућности да им се изађе у сусрет. Не желимо сваког дана мале ратове. Морамо да извучемо поуку из овог лудог времена. Спас је у томе да се под хитно окренемо себи. Једино тако можемо да пронађемо мир и прави пут.

Кајете ли се због неких улога? Како би сте ђосаветљивали младог колегу да не чини Ваше грешке, ако их уоштите прекознајете?

– Глумац не сме себи да дозволи да прави грешке, градећи каријеру на лошим улогама. Мада, то не зависи само од њега, већ од комплетне екипе и вредности филма. Постоје критеријуми, али нико не може да предвиди оно што ће режисер да направи, јер он има идеју која није записана у сценарију. Да се разумемо, имам лоших наслова у филмографији. Међутим, од почетка каријере захуктао сам се тако да се то и не примећује. На многе улоге нисам поносан, али ко сам ја да их кудим када још живе у народу. Када их данас погледам, реагујем као сваки просечан гледалац. И не бих ништа мењао. Чему враћање у прошлост? Никада нисам одбио улогу, без обзира на то да ли је била мала или велика, јер је мој посао да радим то што ми понуде. Срећан сам што ми ниједан филм није забрањен, али свако постоје они који нису испуњавали етичке норме, политичке

идеје и намере. Наша земља никада није имала цензуру на филму, па се и данас све може приказати.

Колико сте задовољни данашњом кинематографијом?

– Према економским условима, оно што се данас ради је сјајно. Када је реч о глуми, па то је немерљиво у односу на глумачке бисере из мог времена. Било је сјајних и лепих глумаца у позоришту, али не памте се јер нема записа. Филм остаје, можеш да га погледаш кад год хоћеш и уочиш који је глумац направио велики потез, а ко промашај.

Шта вам данас представља узбуђење у професији?

– Било који филм или серија, па чак и спот, доноси радозналост хоће ли то народ прихвати или неће. Бојазан ме узбуђује, подиже адреналин, јер нико не може да вам гарантује успех. Публику прихватам као јединог судију. Она је најмеродавнији критичар. Шта вреде позитивне критике професионалаца, када вам због мале гледаности укину серију после неколико епизода?

Ослушкујете ли коментаре млађе публике на ваше старе улоге?

– Како да не! Телевизије се често враћају у стара времена и краду оно што је најбоље. Млађе генерације са задовољством прихватају старе ствари и тако долазе до нових знања, откривају некадашњу културу филма, из које би требало да уче. Заговорник сам репризе, јер се једино тако може направити паралела између нових и старих филмова, али и пружити прилика младим редитељима да увиде где греше.

Ако је глума „четврта димензија сна“, где има ваше снова – на филму или у животи?

– У животу. Филм јесте бег од реалности, идеалан начин да вам се улепша живот, али снови из стварности морају нам бити пријемчивији. Има разних амбиција у свету филма. Нека остварења служе да вам улепшају живот, друга да вам представе реалност, која често није за похвалу, а има и оних који

вас воде у свет маште, што мене никада није дотицало. Не прихватам ствари које нису опипљиве. Кажу да су глумци велика деца, да нам је својствено маштање, али мени није. И сувише сам реалан. Не желим да се бавим стварима које су непредвидиве.

Волим филмове који се снимају по нашим старим и добрим романима, јер од њих добијају бескрајан рок трајања. Подржавам то што се редитељи често враћају у прошлост. Лепо је видети стару причу испричану на нов начин, јер показује квалитетно време, које је одавно умрло. То дочарава и некадашње стваралаштво на филму, а самим тим и претерану слободу савремене кинематографије. Претворили смо је у неукусан залагај, оличење морбидности и прљавштине, у којем су саткане политичке поруке, што је поражавајуће за седму уметност. Згражавам се над таквим делима, али, ипак, драго ми је да их има, због младих, јер једино тако свет може да види да је у Србији дозвољена слобода стваралаштва. Мене је одувек интересовала демократија у филму, па чак и да критикујеш и нападаш оне који га финансирају.

Колико је бивши председник СФРЈ Јосип Броз Тито утицао на стварање партизанских филмова? Је ли истина да често није био задовољан тиме колико сте Немаца убили на филму, па је тражио да снимите још сцена?

– Тито је волео ратне филмове. То су били прави спектакли, јер је држава имала довољно новца да улаже у кинематографију. Никада није критиковао филм. У тадашње време био је престижан филмски фестивал у Пули, па је волео да погледа филм пре премијере. Његови ствараоци желели су, наравно, да чују мишљење друга Тита, али никада до јавности нису допирале информације о његовим утисцима. Кинооператери су били праве лије. Знали су да дојаве новинарима када и где је председник одгледао филм, па су тако по новинама излазиле његове наводне реакције. Били су спона с обичним смртницима, а да ли су њихови наводи били истинити – нико не зна. Обично је сам гледао филмове. Понекад су му друштво правили најближи сарадници, али тада је дискреција била загарантована. Није се мешао у остварења која су била заснована на фикцији, али имао је удела у аутентичним филмовима попут „Козаре“ и „Сутјеске“, јер су били уско повезани с његовим ликом. Морао је да се пита и био је задовољан.

Шта вам је говорио у блиским сусретима?

– Волео је моје филмове, понајвише ратне, али није према мном падао у несвест. Било би неумесно рећи да ме је волео, али и те како ме је поштовао и често звао у госте. Умео је, усред необавезног разговора, док бисмо се шетали, да каже: „Та и та улога ти је добра. А, она? Ма, не ваља ти ништа!“. Дешавало се да ми је баш та улога, која му се не допада, драга, али како да се расправљам са најцењенијим човеком на свету. Имали смо различите критеријуме.

То је историја филма и наше земље. У великим спектаклима имате много рањених, мртвих... Ма, прави рат на великом екрану. Било је важно да се снима аутентично, тако да данас „Битка на Неретви“ или „Козара“ могу да послуже као час историје. То су престижна остварења које је и Америчка академија сврстала у десет најзначајнијих и најспектакуларнијих филмова на свету. Тужно је што данас нико не бележи

Валтер брани Нови Пазар

Глумач који је недавно израчунао да је снимити чак 333 филма ускоро би требало да добије и сценарио 30 епизода дуго најављиване серије „Валтер брани Сарајево“ за кинеско тржиште, која ће, највероватније, почетком пролећа почети да се снима у Србији с нашим глумцима.

– Поверена ми је улога наратора, који ће у свакој епизоди уводити гледаоце у причу, али и саветника серије. Још нисам одабрао глумце, али јесам град. У новој серији Валтер ће бранити Нови Пазар, који „глуми“ Сарајево – открива Бата.

Радим за народ

На питање да ли му сметају критике на рачун учешћа у нискобуџетним пројектима, попут серије телевизије Пинк „Сељаци“, будући да је некада био главни актер у великим филмским спектаклима, Бата каже:

– Шта би могло да се замери „Сељацима“? Имали су високу гледаност, а стали смо са снимањем само зато што је Пинк кренуо у реализацију ријалити програма. Није моје да говорим о њиховом квалитету, али чим су били гледани – значи да су вољени. Радим за народ. Сељаци су за тему имали генезу нашег народа. Не постоји човек који не вуче корене са села, тако да се та серија тиче читаве нације.

Кинески пасош

Приликом недавне посете кинеске војне делегације, Бати је припала част да их међу првима поздрави, али они готово да га нису ни препознали.

– Прошли су буквално поред мене, а када су им рекли ко сам заправо, почели су да ме грле и љубе. Једноставно, Кинези не желе да прихвате чињеницу да је Валтер остарио. Они ме обожавају. Кажу ми пријатељи да је Арнолд Шварценегер тамо мала беба за мене. Недавно су ми нудили држављанство, да ми сазидају велелепну кућу, требало би да постанем почасни грађанин њиховог новог града. Рекао сам им: „Волим ја вас, али мој живот је испод Космаја“.

VALTER BRANI SARAJEVO

историју. Нека деца се и данас идентификују с тим ликовима, а једнога дана снимаће се, надам се, филмови у вези с развојем наше тренутне политичке ситуације, па ће то бити печат времена у којем су они стасавали у људе.

Какво мишљење имате о комерцијалним партизанским филмовима, неслужбеног назива „гибаница вестерн“ и „сериј филм“, у којима је побијено више Немаца него у Првом и Другом светском рату, због чега су их извржавали руглу?

– Увек сам се везивао за причу, а не за то ко је, где и колико убио Немаца. Питао ме је недавно један политичар колико пута сам погинуо на филму. Када сам му одговорио да сам гледао смрти у очи 50 пута, рекао ми је: „Чувај се 51.“, а ја сам му одговорио: „Ти се чувај прво“.

Остварења тог жанра су код нас проглашена стрип-филмовима. Тако су их, у ствари, назвали наши паметни критичари. А у Кини гледају 38 година један исти филм – „Валтер брани Сарајево“! Гледају и „Партизанску ескадрилу“ и многе друге из тог циклуса, јер је све то веома слично њиховој револуцији коју је Мао Цедунг водио. И они су то исто могли да кажу, али смо се ми први сетили.

Партизански филмови су, дакле, били својеврсна пропаганда учвршћивања тековина народноослободилачког рата и социјалистичке револуције. А чему су служили њихови следбеници, они који говоре о распаду братства и јединства? Да ли је то била негација рата или стварање још већег раздора међу некадашњом браћом?

– Ратни филм из деведесетих има поруку да се такво зло, које нас је упрљало, више никада не понови како се не би смо више удаљавали једни од других. Тунел у филму „Лепа села лепо горе“ био је симбол мрака, у који смо залутали пре 20 година и у којем смо дуго тражили штекер. Крајње је време да изађемо из њега, ако већ нисмо. Увек постоји излаз из проблема, али ако га појединац не види – своју клаустрофобију рефлектује на државу. И тако стижемо до колективног мрака.

Не декларишем се као југоносталгичар, али нисам имао ништа против тога да останемо у заједници. Жао ми је што не могу да путујем на нека драга места без осећаја несигурности. Зато власт, и с једне и с друге стране, мора да мисли на сутра. ■

Милан АЦИЋ